

Schoone plekskes,
allemaal voor jullie!!

Portret 246
Albert van Os

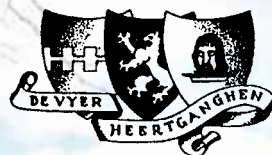

Thijs Kemmeren
promoveerde over
de sport in Tilburg

Periodiek van:

Stichting Erfgoed Goirle "De Vyer Heertganchen"

Jaargang 44 nr. 3

Rond de schutsboom

Rond de schutsboom

Periodiek van:

Stichting Erfgoed Goirle "De Vyer Heertganchen"

Stichting Erfgoed Goirle "De Vyer Heertganchen"

Opgericht 1949

Secretariaat:

Nieuwe Rielseweg 41-43

5051 PD Goirle

Tel: 013 - 534 89 72

secretariaat@heemkundekring-goirle.nl

www.heemkundekring-goirle.nl

Overname van artikelen uit de "Rond de schutsboom" is toegestaan voor nietcommerciële doeleinden, mits bronvermelding en toezending van een exemplaar van de publicatie aan de redactie.

Jaargang 44 nr. 3 - december 2024

Redactie:

Jan van Eijck

Jan Pieterse

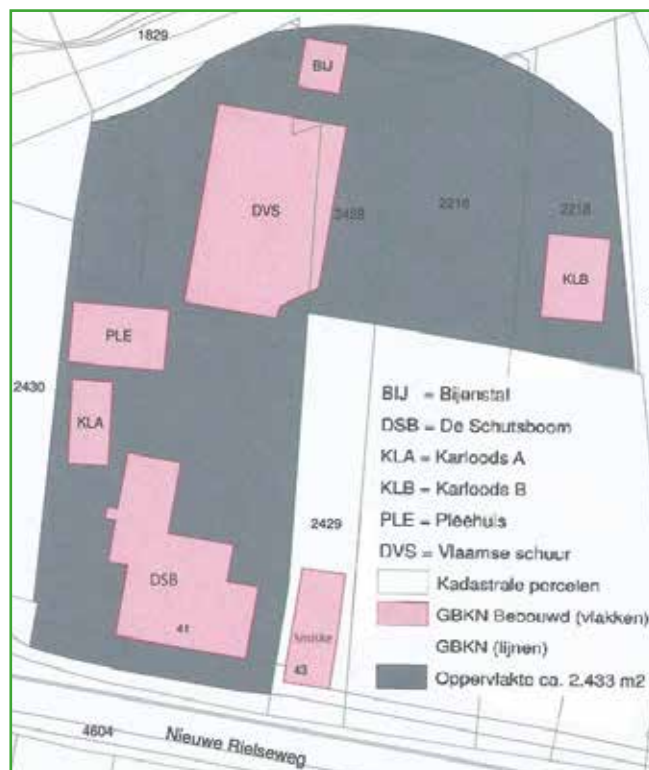
Norbert de Vries

Layout en druk:

Adviesbureau Fons Smits

Foto's:

Stichting Erfgoed Goirle, tenzij anders vermeld

Inhoud

Voorwoord	Van de redactie	4
Schoone plekskes allemaal voor jullie!!	Gerrit van Heeswijk	5
Boek over Goirlese textielfabrikant Sjef van Dun <i>Apenboer in Vessem</i>	Jan Smulders	26
Noodkerk in Goirle	Joseph Wijdemans	30
Portret 146: Albert van Os (Wijbosch/Schijndel, 1938) <i>Een late Goirlenaar die zich hier thuisvoelt</i>	Ben Loonen	33
De loterijvereniging De Twaalf Apostelen (1883-heden)	Jan van Eijck	37
Thijs kemmeren promoveerde op de historie van de Sport in Tilburg	Jan van Eijck	41
Kerstwens	Van de redactie	42

Voorwoord

Ons kerstnummer

In deze o zo roerige wereld – net zo goed in Gaza, Oekraïne en Syrië als in Den Haag, Roosendaal en ons Wildpleintje – is het goed om ons hoofd eens leeg te maken en de ziel rust te gunnen! Daar hebben wij aan gedacht! Wij kregen namelijk zulke enthousiaste reacties op onze herfstexpositie ***“Gullie ammaol schoon plekskes zèèt van men”*** (in de periode 7 september t/m 13 oktober 2024) dat wij meenden er goed aan te doen u nogmaals te laten nagenieten van 40 van de 100 schilderijen., tekeningen en aquarellen van toen. Dus geniet er nogmaals van!

Daarnaast presenteren we u een paar boekaankondigingen: een over de gewezen Goirlese textielfabrikant Sjef van Dun, en een over het proefschrift van Thijs Kemmeren. Bovendien twee historische artikelen, een over de Noodkerk van Oisterwijk, Goirle, Arendonk en Borgerhout (en dat allemaal in de periode 1894-1909), en een artikel over de mysterieuze Goirlese Vereniging De Twaalf Apostelen, maar dan van 1883 tot op heden! En natuurlijk weer een portret van een Goirlenaar door Ben Loonen; deze keer van een “late Goirlenaar” in de persoon van Albert van Os.

Behalve dat wij u een heerlijke ontspannende leesvoorraad aanbieden voor onder de kerstboom, wensen wij u natuurlijk ook een fijne kerst toe met uw gezin, familie en vrienden! Geniet ervan en wij wensen u veel rust en plezier toe!

Namen bestuur en redactie,

Jan A.M. van Eijck, voorzitter St. Erfgoed Goirle De Vyer Heertganghen

Schoone plekskes, allemaal vur jullie!!

Door: Gerrit van Heeswijk

Zaterdag 7 september j.l. was opeens drukker dan normaal op het heem. De reden was de opening van de tentoonstelling met de welluidende titel "Schoone plekskes, gullie allemaal zet van mèn". In de maanden ervoor waren we bij elkaar gekomen om deze tentoonstelling op poten te zetten. Het was al snel duidelijk dat we een oproep zouden plaatsen om mensen te bewegen hun kunstwerken die onder deze titel zouden vallen, uit te willen lenen. Nou dat hebben we geweten.

Vele Goirlenaren stelden met een positieve blik, een of zelfs meerdere kunstwerken beschikbaar om aan den volke getoond te worden. We moesten echt gaan schiften in het aanbod: 10 Sint Janskerken zou wel wat veel worden evenals 5 Vijf Bogen. Sommige pleksjes zijn nu eenmaal vaak door kunstenaars vereeuwigd omdat ze er mooi uitzien.

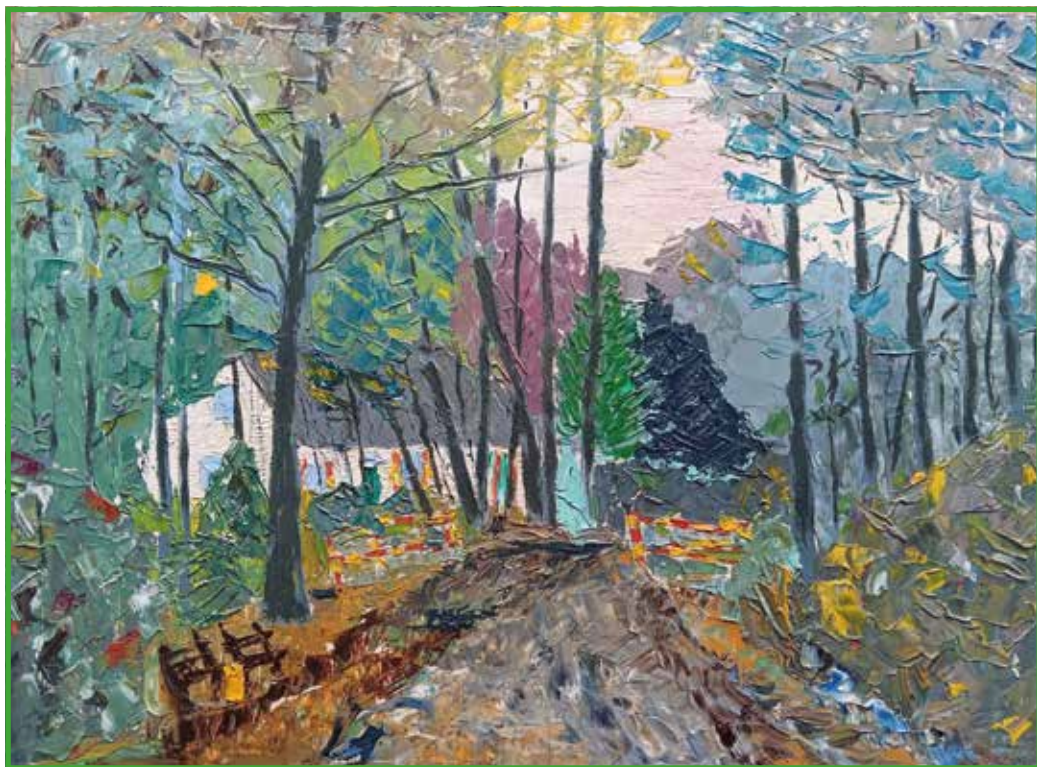
Zoals een fietser mij eens toevertrouwde fietsend van Hilvarenbeek naar Goirle over de Beekse dijk: "Deze weg naar Goirle geeft het mooiste gezicht op ons dorp". Ook kwam het een enkele keer voor dat een uitlener toch op zijn belofte terugkwam omdat hij het uitzicht op zijn werk niet kon missen. Dan kun je alleen maar zeggen: "Dat moet wel een speciale band zijn tussen mens en werk".

Afblijven dus, en we kunnen ons ook in dit blad tevredenstellen met een afbeelding van het werk, die meteen als eerste geplaatst wordt.

Als herinnering aan deze "schoone plekskes" een compilatie in ons mooie blad.

Stuw in de Vloed door Jo van den Hout

Wit huis op Nieuwkerk door Toon van Gestel

De Bergstraat als gezien door Willy van Rooij

De Bergstraat als gezien door frater Paschalius

Het tijdelijke gemeentehuis geschilderd door Sjef Wagenmakers

Een kijkje op de kerk van Riel door J. van Lisdonk

Nu de kerk van Riel als gezien door frater Paschalius

De Molendijk gezien door F. Henrichs

Huis aan de Tilburgseweg 119 door F. van Rooij

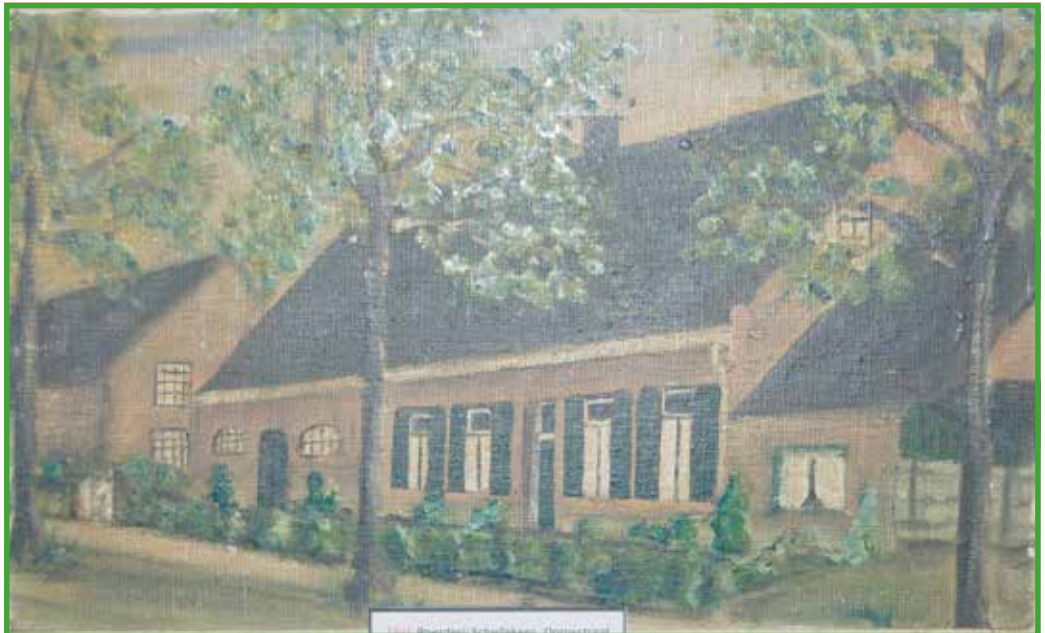
Villa Sperber oftewel restaurant Renzo door Henk Verster

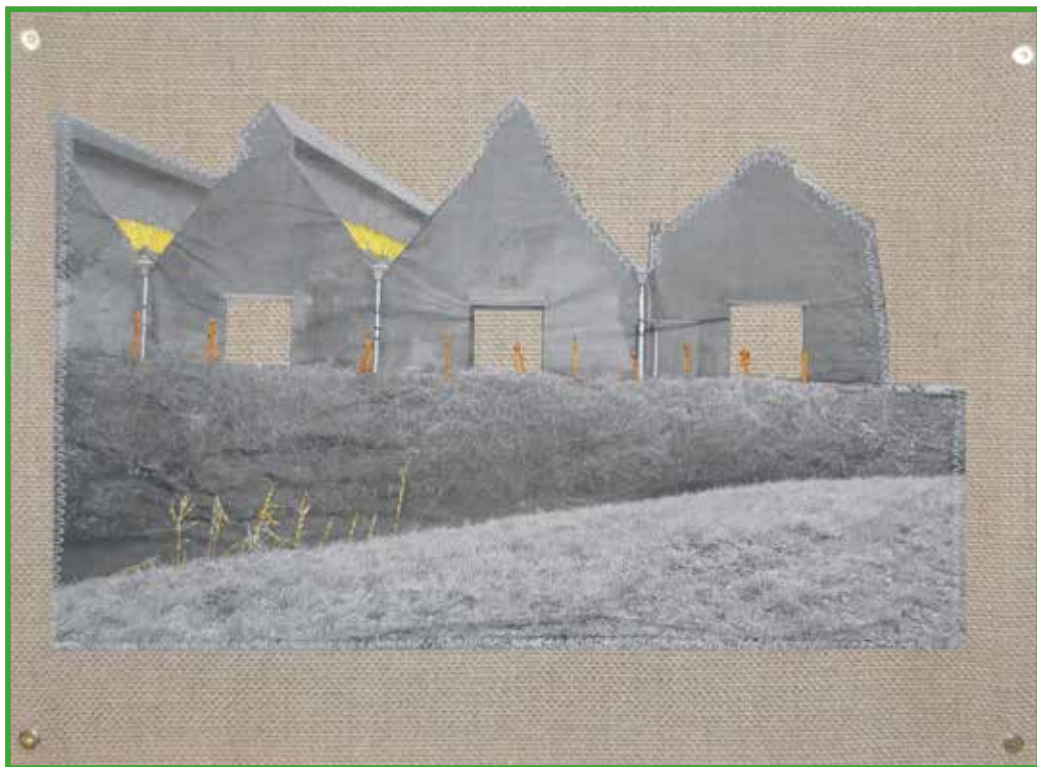
Boerderij aan het Hoogeind "Licht en Donker" van J. Uijens

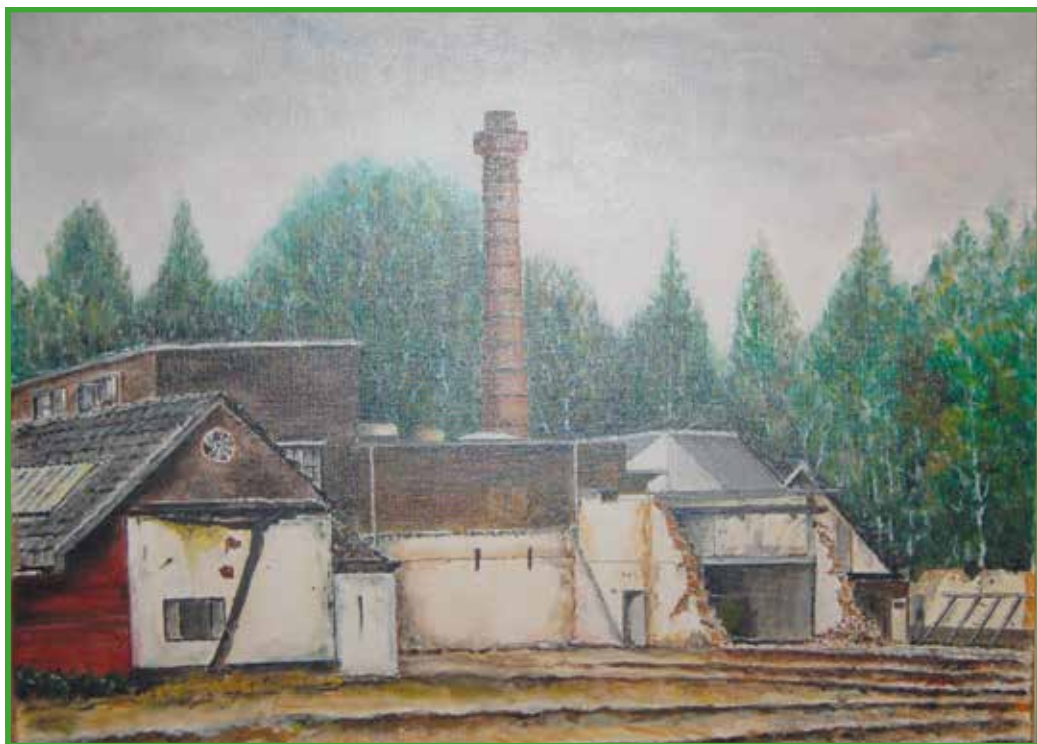
Het Huufke zoals Hanneke Marschall het zag liggen langs de Abcovenseweg

Boerderij Schellekens aan de Dorpsstraat zoals zuster Christa Schellekens hem schilderde. Ze deed dit voor velen in de familie.

Zicht op de Havep fabrieken van Inge Peperkamp, creatief werk in textiel

Sloop van de Havep fabrieken van Simon de Goede.

Kijkje in Abcoven van frater F. Hernandez

C. Mutsaers schilderde de Bergstraat met de benzinepomp en café Mozes

Tilburgseweg 172 door Henk Verster

De Tilburgseweg in vroeger dagen, geschilderd naar een oude foto uit het begin van de 20e eeuw, door Willem van Enschoot

Het Oranjeplein met de kiosk, eveneens geaquarelleerd door Peter van Ierssel naar een foto uit de 50-er jaren.

G. Groenewegen zag de Vismarkt; de aquarel waar mogelijk het meest over gediscussieerd is: "Waar stond de schilder?"

*De Vurhaai, kruising tussen de Nieuwkerksedijk en de Rielsedijk;
ter plekke staat nu verzorgingsflat 'Berkenrode'; Gerry de Jong-Duis zag het zo.*

F. van Seeters schildert de Twaalf Apostelen op het Oranjeplein.

*De winkel van slager Swolfs aan de Tilburgseweg, geschilderd door E.D.
(zouden we ooit nog achter de naam van deze kunstenaar komen?)*

Kijken over de Oostplas van Ans Kluijt-Peperkamp

Vogels over het Haneven van Fred Henrichs

Kijkje op de kerk van Riel vanaf D'n Overkant door Martijn de Boer

Tekening van sportschool Jan de Rooij door H. Schuttelaars.

De Molenstraat door de onbekende Russische schilder die ook de woning van de familie Verhoeven maakte. Ook de molen is van hem bekend.

Garage Spijkers aan het begin van de Kloosterstraat door Willy van Rooij.

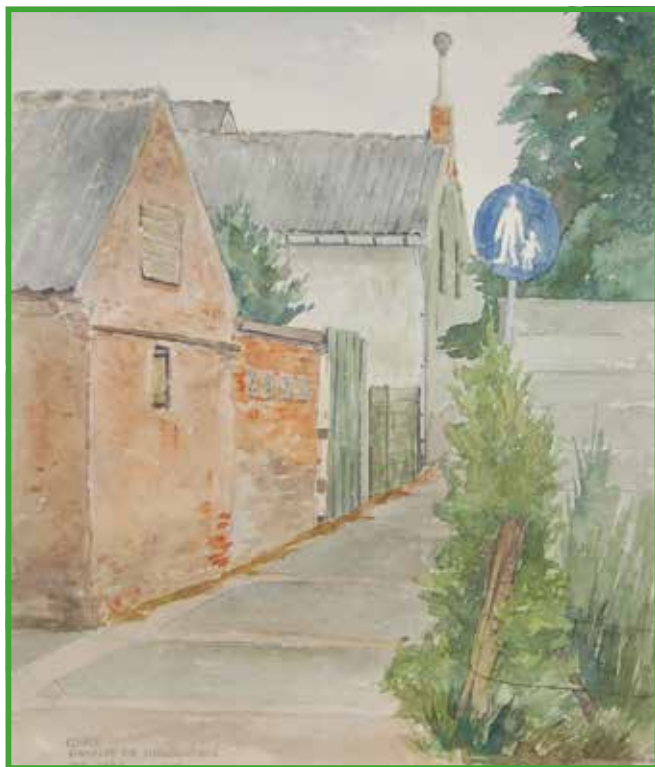
Albertus Magnusschool door frater Paschalius

Open Hofschool door frater Paschalius

Kerk H. Geest van Koen Hartmann

Varkensstraatje door frater Paschalius

Grenspaal aan de Leij op Nieuwkerk door Willy van Rooij

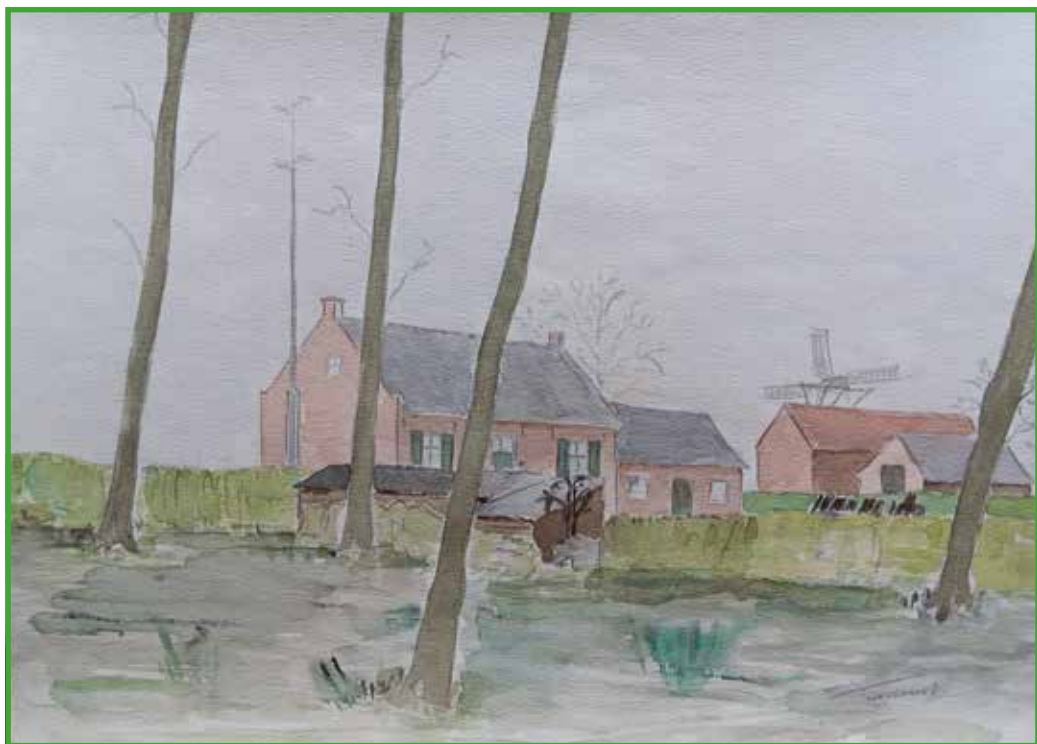
Woning van familie Houtepen aan de Kloosterstraat, hoek Thomas van Diessenstraat door frater Paschalius

Boslaantje door Ton van den Wildenberg

De Nieuwe Hoef op Gorp door Koen Hartmann

Het huis van Jan en Mieke Kleiren aan de Kerkstraat door Toon van Gestel

Molen de Wilde door Martijn de Boer geaquarelleerd

Door deze compilatie hebt U toch een indruk gekregen van deze mooie tentoonstelling en kunt U nu zeggen (of denken): Al die schoone plekskes waren er ook vur mèn.

(Meteen bedanken we de bruikleengevers nogmaals voor het afstaan van deze werken voor de tentoonstelling en vragen we U om excuus wegens de mindere kwaliteit van de afgebeelde foto's; deze werden in de haast in de tentoonstellingsruimte genomen toen we het idee kregen om dit artikel te maken.)

Boek over Goirlese textielfabrikant Sjef van Dun

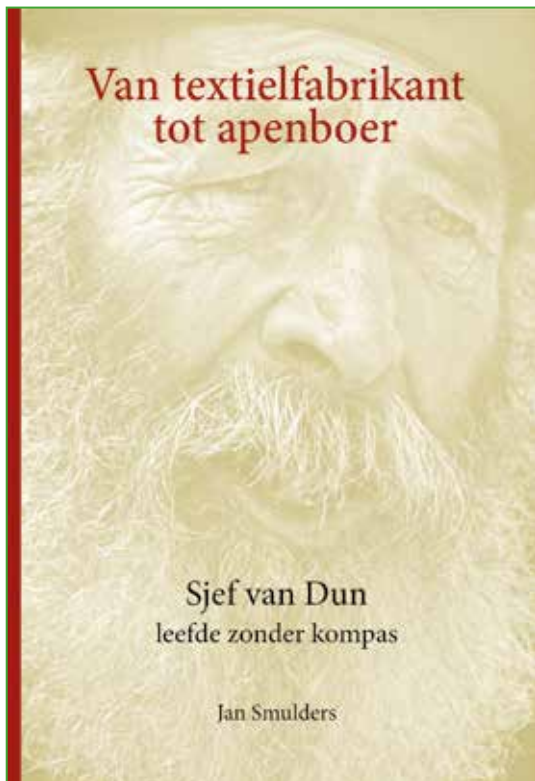
Apenboer in Vessem

Door: Jan Smulders (Diessen)

Goirlenaar Sjef van Dun (1923) exploiteerde met zijn vader Gerard een textielfabriek aan de Zandschelstraat: *Goirlese badstofweverij G.H. van Dun & Zoon*. Vader had een levenslang textielverleden.

Vanuit de derde klas van het lyceum haalde Gerard zijn querulante zoon naar de Goirlese textielfabriek waarvan hij toen medevennoot was. Het boterde niet tussen de ondernemende compagnons, waarop Gerard met de jonge Sjef begin jaren vijftig een nieuw textielbedrijf opstartte. Dat draaide goed, totdat vader in 1959 overleed. Sjef stond er alleen voor. Onmachtig om een fabriek te leiden verbrandde hij enkele jaren daarna zijn Goirlese schepen achter zich. Hij trok naar de Kempen. In Vessem leefde hij jarenlang in zijn natuur, zonder woning, stromend water, elektriciteit of sanitaire voorzieningen.

Diessenaar Jan Smulders onderzocht zijn leven en schreef er een boek over.

Herman van Rouwendaal beschrijft in het boek *Goirle in 200 portretten*, in zijn artikel *Korte geschiedenis van een badstofweverij* de geschiedenis van Gerard (Gròrdje) van Dun. Hij is een echte Goirlenaar. Zijn stamboom gaat terug tot vóór 1600. In zijn verhaal neemt Herman samengevat het leven van Sjef van Dun mee.

Later fileert en publiceert Herman van Rouwendaal de 'textielwandel' van Gerard van Dun van begin tot eind in *Rond de Schutsboom*. Een korte samenvatting: Gerard van Dun werkte bij het Goirlese textielbedrijf Van Puijenbroek, maar had zijn zinnen gezet op een eigen onderneming. Bruusk kwam er een einde aan het dienstverband. Het was najaar 1915. Zijn baas ontsloeg hem wegens bedrijfsspiionage – geen alledaags motief. Gerard was onder werktijd druk doende geweest met het opmeten van gebouw, machines en installaties, vanwege plannen om een eigen bedrijfje te beginnen. Ze betrapten hem, hij vloog eruit, aldus de heemkun-

dige lezing over het voorval. Jongste zoon Sjef vertelde in 1998 zijn vaders visie op dit ontslag: 'In Goirle was er weer ene met een textielfabriekje begonnen. Die had een getouw gekocht, maar kon er niet goed mee uit de weg. Onze pa had hem geholpen om die getouwen bedrijfswaardig te maken. Dat pikten ze niet, toen moest hij eruit. Dat heb ik hem dikwijls horen vertellen, onze pa. Maar ik was ook nog maar *unne brak*, dan weet je toch niet wat er in de grote mensenwereld allemaal wordt verteld.'

Electrische Badstofweverij G.H. van Dun

Gerard was door de sores niet uit het veld geslagen. Toen het stof over de kwestie dwarrelend de fabrieksvloer had bereikt, stonden er al twee compagnons met hun portefeuille te wapperen om deel te nemen in zijn op te richten zaak. Ondanks de dreiging van de Eerste Wereldoorlog zette hij door en organiseerde vergunning, gebouw, machines, grondstoffen en kapitaal.

Op 7 september 1916 verleende de gemeente Goirle hem toestemming om, met een compagnon, een fabriek op te richten *tot het vervaardigen van wollen stoffen welke getouwen gedreven zullen worden door electriciteit, aan den Steenweg van Goirle naar Tilburg*. In 1930 trokken investeerders zich terug en sloot de fabriek haar deuren.

Gerard van Dun zat niet stil. Ondanks de economische crisis startte hij in 1931 Electrische Badstofweverij G.H. van Dun, die in 1935 failliet ging. Na zijn faillissement ging Gerard van Dun in zee met een zekere Cornelis van Loon in de Goirlese Badstoffabriek FRODO. Beide compagnons namen hun zonen in de fabriek. Dat werkte niet. Het rommelde in de samenwerking. Gerard en zijn zoon Sjef stapten uit FRODO en begonnen een nieuw bedrijf aan de Zandschelstraat in Goirle: *Goirlese badstofweverij G.H. van Dun & Zoon*. Gerard bleef tot aan zijn dood in hun bedrijf werken.

Tussen de bedrijven door was de socialist Van Dun eind jaren twintig van de twintigste eeuw betrokken bij de oprichting van het R.K. Ziekenfonds Sint Jan van de R.K. Werkliedenvereniging in Goirle, welke ziekenfondsvoorziening later werd uitgebreid met werkloosheidsuitkeringen voor oudere werknemers. Tweeëndertig jaar was Van Dun er bestuurslid van.

Sjef

De wieg van Sjef van Dun stond aan de Goirlese Sint Jansstraat op nummer 34. Op 31 maart 1911 verliet hij er de warmte van de moederschoot om de worsteling met het leven aan te gaan.

Het gezin van Gerard en Janske van Dun – de Vries had vijf kinderen: Piet (1909), Liza (1911), Miet (1916), Sjef (1923) en Hanny (1930).

In 1890 vestigde de Fraters van Tilburg zich in Goirle. Ze stichtten er een lagere jongensschool en een kweekschool die opleidde tot frateronderwijzer. Sjef volgde er zijn lager onderwijs. In elke klas hing naast een kruis- of Mariabeeld wel een kaart aan de muur met bloemen, bomen, vogels of een Hollands boerenlandschap. Sjef gedijde in deze onderwijsomgeving. De natuur had zijn belangstelling.

Het voortgezet onderwijs volgde Sjef van Dun aan het Tilburgse Sint Odulphuslyceum. Sjef volgde de lessen, kon het niveau aan. Vaak moesten de leraren hem echter aanspreken omdat hij zijn huiswerk niet gemaakt had of zijn proefwerken er wel erg slordig uitzagen. De leerling legde weinig respect aan de dag voor de leraren. Na schooltijd was hij vaak in de natuur. Daar duikelde hij allerlei beestjes op: kikkers, salamanders, insecten, of zijn kat ving een muis. Die bracht hij

Sjef van Dun in 1930 bij zijn eerste communie. Zijn dieren waren onafscheidelijk. (Foto: familie van Dun)

mee in de klas ter vermaak van zijn klasgenoten. Na drie jaar en vele correctiegesprekken vond vader Gerard het genoeg geweest. Hij haalde zijn zoon van School. Sjefs zus Hanny (de Gouw) verwoordde het krachtig: 'Onze pa riep tegen hem: "En nou zul je werken én studeren." De jonge Sjef kreeg een overal aan en kwam bij FRODO te werken.

Sjefs leerlingenkaart van het Sint Odulphuslyceum laat weten:

- *Afgeschreven d.d.: juli 1939;*
- *Wegens: geringe resultaten (bij vader in zaak).*

Clown

Het gezin Van Dun bij de verloving van Sjefs oudste broer Piet met zijn Duitse vriendin Erna Winkel in 1937. Op de foto: links Piet en Erna, achter hen Sjef, ernaast van boven naar beneden Liza, Miet en Hanny, rechts Janske en Gerard. (Foto: familie Van Dun)

Gerard en Sjef stapten uit FRODO en begonnen aan de Goirlese Zandschelstraat hun eigen bedrijf, een badstof-fabriek. Dat liep als een tierelier. Enkele jaren later had het bedrijf zo'n twintig medewerkers in dienst. Sjef was directeur, voerde zijn taken uit, was goed in het textielvak, maar zijn karakter veranderde niet. Vaak was hij te zien bij de dames van het naaiatelier. Oud medewerkster Sjaan van den Broek heeft er leuke herinneringen aan: 'Kwam Sjef binnen, dan was het lachen. Eens kwam Sjef verkleed als een clown – het was geen carnavalstijd – het atelier binnen en begon te dansen en zotte

bewegingen te maken. Of hij kwam met een bok binnenwandelen, die legde hij naast de kachel. Wij gillen van het lachen. Als zijn haren te lang waren vroeg hij een van de vrouwen om er langs te knippen. Zelfs kwam hij wel eens vragen om zijn nagels te knippen. Dat deden wij.'

Achter het bedrijf had Sjef een grote tuin aangelegd, waarvoor hij meer belangstelling had. Het parkje had hij met paden in een stervorm aangelegd als de davidster, het algemeen symbool voor het Jodendom. De fabrikant was vaker daar bezig dan in zijn fabriek. Vader had al eens gezegd: 'Sjef, pak het niet te groot aan, het moet binnen verdiend worden.'

Vader overleed januari 1959, vier maanden na de dood van zijn vrouw Janske. Op harmonieuze wijze verdeelden de kinderen zijn erfdeel uit de onderneming, en op een wijze dat Sjef met zijn fabriek kon doorgaan. Maar hij stond er alleen voor. Onmachtig om een fabriek te leiden en onder aandrang van broer en zussen beëindigde hij zijn bedrijf. Ver-

Typisch straatbeeld van d'n apenboer, op weg naar...

bolgen wierp hij zijn oudste broer Piet tegen: “Mèr dan gaoj ik Gôôl ôt.” En dat heeft hij gedaan.

Vessem

Sjef van Dun – in Goirle noemde ze hem Sjef Dun, en ook Sjef badstof – trok naar de Kempen. Hij gooide zijn leven om. In Vessem kocht hij een bouwvallige boerderij en omringde zich met dieren. Vijf jaar later verkocht hij zijn boerderij met gatenkazen, rieten dak, en ging in de natuur wonen zonder woning of sanitaire voorzieningen. De ene aap die hij uit Goirle meenam, groeide uit tot een kolonie die in 1972 verbrandde in het vuur dat zijn touringcar veranderde in een stalen skelet.

Enkele jaren werkte Sjef in de textiel van Veldhoven, maar zijn karakter en zijn reuk – zich wassen was een bijzaak in zijn leven – maakten dat onmogelijk. Tot zijn 65ste werkte hij daarna via de sociale werkvoorziening.

In zijn natuur kwamen kinderen elk jaar paaseieren zoeken; zijn honden waren een ge-

Sjef (vanuit Vessem) met aap bij de familie Robben, Parallelweg 5 in Goirle, winter '66/'67.

Op de foto Corrie Robben-Heesters met haar zoontje Chrétien. (Foto: Paul Robben.)

vaar voor fietsende en wandelende passanten. Na de strenge winters van 1985, 1986 en 1987 – met twee Elfstedentochten – kon de burgemeester van Vessem Sjef bewegen om vanuit zijn caravan naar een noodwoning te trekken. Hier werd hij in 1996 meer dood dan levend gevonden en, vanwege zijn reuk en verwaarlozing, in een lijkzak naar het ziekenhuis vervoerd. Na zijn herstel en ‘grote schoonmaak’ kwam hij, onder protest, niet terug in zijn noodwoning, maar in een kamertje van het Vessemse zorgcentrum Groenendaal. Daar stierf hij op 21 september 2002, maar niet nadat hij vanuit zijn landgoedje zijn levensverhaal vertelt had voor de landelijke televisie bij het programma *Kopspijkers*. Jack Spijkerman zocht hem daar najaar 1999 op voor een natuurlijke reportage.

Erfenis

Terwijl het lichaam van Sjef tot stof wederkeerde, reed de familie vanuit het Eindhovense crematorium terug naar Vessem, naar notaris Van Loon, tegenover de plek waar Sjefs tweede leven in 1963 ontkiemde. De twee generaties nabestaanden in de familie hadden zich verenigd om de afwikkeling van de nalatenschap. Overtuigd waren ze, dat ze van de erfenis wilden afzien. Dat gingen ze nog die middag, nu waren ze toch bij elkaar, tegen de notaris vertellen.

Zus Hanny – op 23 juli 2022 is ze overleden –: ‘Ik wist niks over zijn financiën en dacht: Mis-

selijk wat ik dadelijk moet betalen.' De familie had wisselende berichten gehoord over de loterijen waar Sjef een gokje zou hebben gewaagd; al zes jaar had de overledene van zijn eventuele eigen vermogen gegeten; onzeker was het of zijn grond aan de Heikesestraat vervuild zou zijn en Sjef was altijd al moeilijk te peilen geweest: te veel ongewisse factoren. De notaris legde de keuze van de erfgenamen vast in een akte. De familie wist niet wat ze niet geërfd hadden.

Het boek *Van textielfabrikant tot apenboer – Sjef van Dun leefde zonder kompas* is voor € 19,95 te koop bij Blz Boekhandel Buitelaar in Goirle en het staat in onze bibliotheek.

Noodkerk in Goirle

Door: Joseph Wijdemans

Onlangs kreeg de Heemkundige kring een mail uit Arendonk van de Arendonkse Werkgroep Erfgoed en Geschiedenis. Hun vraag was of ons fotoarchief een foto had van de noodkerk die in Goirle heeft gestaan tijdens de bouw van de kerk op het einde van de 19^e eeuw. Deze noodkerk is na de bouw van de kerk, verkocht aan Arendonk. Helaas was daar geen foto van en konden Arendonk niet gerieven. Het gaf mij weer een stimulans daar achteraan te gaan. Hoe kwam deze noodkerk in Goirle tot stand? Daar ging het een en ander aan vooraf.

Een nieuwe kerk

In 1894 werd Nicolaas Crefcoeur de nieuwe pastoor. Hij kwam in een kerk die dringend onderhoud nodig had. Onder pastoor Minoretti, werden in 1843 de trekbalken in de kerk, tussen de muren verwijderd, volgens het bestek van een architect. Er werden daarvoor in de plaats 16 hele, 2 halve en 4 hoekpilasters geplaatst. Ook de kap werd verzwaaard. Maar dit alles bleek niet genoeg om het kerkgebouw stabiel te maken. Daarnaast was er ook achterstallig onderhoud en tevens was de kerk te klein geworden, door de aanwas van de Goirlese bevolking.

Pastoor Crefcoeur en kerkbestuur kwamen tot de conclusie dat sloop van het wankel gebouw de beste oplossing was en een nieuwe grotere kerk, de voorkeur had.

Pastoor Crefcoeur ging daarop een architect zoeken en hoorde van de bouw van een kerk in Oisterwijk. Pierre Cuypers en

Kerk St. Petrus Banden in Oisterwijk

zijn zoon Jos waren de architecten. Zij bouwden daar een neogotische kruisbasiliek, de Sint Petrus Banden kerk. De pastoor maakte in de zomer van 1895 een afspraak met de architecten op de pastorie van Oisterwijk.

Na inspectie van Jos Cuypers van de oude St. Janskerk, werd overeengekomen voor de bouw van een nieuwe kerk met behoud van de toren. De oude kerk zou gesloopt worden en ter vervanging van dat kerkgebouw zou er tijdelijk een noodkerk komen.

Noodkerk in Oisterwijk

kleuterschool heeft gestaan in de St. Jansstraat).

Intussen was de bouw van de kerk in Oisterwijk voltooid en voor de bouw van die kerk had Pierre Cuypers een noodkerk ontworpen. Nu die niet meer nodig was kocht het kerkbestuur van Goirle de Oisterwijkse noodkerk voor de som van f2250,00 inclusief het meubilair. Het kerkbestuur huurde van de weduwe Adrianus van Erven een gedeelte van een akker, gelegen achter de tuin van de pastorie aan de Bergstraat. (Dat was ongeveer waar de

De Goirlese timmerman, Adrianus Robben deed de afbraak, vervoerde, en bouwde ze weer op voor f1078,00 inclusief de kerkmeubelen. Aanvankelijk was er hier en daar nog een lek, dat echter later verbeterde, en ook de voorjaarsstormen hadden de noodkerk goed door staan. Alleen bij warm weer was het er wel erg benauwd.

De noodkerk werd op 17 november 1896 in gebruik genomen. Op die dag werd daar ook het eerste kind gedoopt, dat was de op 16 november geboren: Peter Josephus Houtepen, zoon van Antonius Houtepen en Antonia Maria Huijbregts.

Een week later op 23 november vond het eerste huwelijk plaats tussen de 24-jarige Jan Baptist Hendriks en de 23-jarige Adriana Maria van Diessen. Zoon van Wilhelmus Hendriks en Anna Cornelia van Iersel, en dochter van Jan Baptist van Diessen en Maria Smits.

Op 17 november overleed de 61-jarige Maria Santegoets, weduwe van Adriaan Nicolaas van de Sande. Haar uitvaart was, enkele dagen later, de eerste in de noodkerk.

Deze noodkerk heeft dienstgedaan tot 14 november 1898. De laatste uitvaart was van een 15 dagen oud kindje, Franciscus Cornelis van Gorp, zoon van Cornelis van Gorp en Jacoba Oomen, overleden op 19 oktober 1898. Het laatste huwelijk vond plaats op 9 november 1898 tussen de 51-jarige Lodovicus van Amelsfoort (weduwnaar van Johanna Cornelia van de Laar) en de 35-jarige Anna Maria van Iersel (weduwe van Wilhelmus Otten). De laatste doop vond plaats op 10 november 1898 van Gerarda Catharina de Rooij, dochter van Peter Johannes de Rooij en Johanna Vermeulen.

Op zaterdag voor de 1e zondag van de Advent werd door de pastoor en kapelaan, met machtiging van de bisschop, de kerk ingezegend en nadat het H. Sacrament uit de noodkerk, in stilte was overgebracht, werd met enige plechtigheid de 1e H. Mis opgedragen. Dat is anno 2024, nu 126 jaar geleden.

Een 3^e leven voor de noodkerk.

Kerk Onze lieve vrouw en St. Job in Arendonk

gebeurde op 5 oktober 1904. Ook nu was daar de noodkerk opnieuw overbodig geworden.

De noodkerk werd voor f1100,- verkocht aan de R.K.-parochie van Arendonk. Want ook in Arendonk moest een nieuwe kerk gebouwd worden. Er stond aan de Vrijheid een kerk uit omstreeks 1500 die meerdere malen was beschadigd, herbouwd en vergroot. Aan het einde van de 19de eeuw was deze kerk veel te klein geworden. In 1901 werd het gebouw gesloopt. Tussen 1901 en 1904 werd een nieuwe kerk gebouwd naar ontwerp van Ernest Dieltiens. Het betrof een neogotische kruisbasiliek met een voorgebouwde toren, toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw en Sint Job. In het voorjaar van 1901, terwijl de afbraak van de oude kerk nog volop bezig was, werden ongeveer op dezelfde plaats de funderingen van de nieuwe en grotere kerk gebouwd. Het was dus vanzelfsprekend dat er een noodkerk moest komen, en daarvoor werd dus de Goirlese noodkerk gekocht. De plechtige inwijding van de nieuwe kerk ge-

Een 4^e leven voor de noodkerk.

Vanaf omstreeks 1850 breidde de bevolking van Borgerhout sterk uit. De bevolkingstoename gaf in 1902 aanleiding tot een nieuwe parochie en een kerk. De eerste pastoor, Alfons Van der Velden werd reeds in oktober 1903 aangesteld. Hij stichtte de parochie "De Heilige Familie en Sint-Cornelius". Hij had een Parochie zonder kerk, daarom kocht hij de noodkerk van Arendonk. Deze werd gebouwd aan de Betogingsstraat en kon voorlopig als parochiekerk dienst doen. In 1907 werd begonnen met de nieuwe parochiekerk, naar een ontwerp van architect Frans Mertens aan het Koxplein. Op 12 december

Noodkerk in Borgerhout

Kerk Heilige Familie en St. Cornelius in Borgerhout

Interieur noodkerk in Borgerhout

1909 werd het gebedshuis in gebruik genomen. En dat was tevens het einde van de noodkerk. Wat er daarna mee gebeurd is, dat weten we niet. Na drie keer slopen, zal dat de noodkerk ook geen goed gedaan hebben. Mogelijk is hij weer door verkocht of misschien definitief gesloopt.

Ik heb geprobeerd met het kerkbestuur contact te maken in Borgerhout, maar ik kreeg geen bericht terug. Het enige wat ik te weten ben gekomen is, dat de kerk heden een "bijkerk zonder vergoeding" is. Dat betekent dat een kerkelijke bijeenkomst op vrijwillige basis wordt geleid zonder enige vorm van betaling of vergoeding voor de voorganger of degenen die betrokken zijn bij de organisatie ervan.

Het lijkt erop dat deze kerk geen parochiekerk meer is en daarom zal het zo moeilijk zijn om

met de juiste personen in contact te komen.

Dan eindigt hier het verhaal rond de noodkerk die hier in Goirle heeft gestaan. Ik hoop in de toekomst toch nog ooit het verhaal van de noodkerk, af te kunnen ronden.

Portret 246

Albert van Os (Wijbosch/Schijndel, 1938), een late Goirlenaar die zich hier thuisvoelt

Door: Ben Loonen

Op de vrijdagmorgenbijeenkomst in CC Jan van Besouw vertelde hij me over zijn broertje van 4 die vlak na de oorlog op een landmijn trapte en om het leven kwam. Pas 80 jaar na het gebeurde drong het pas goed tot Albert door ... terwijl hij hand in hand liep met zijn broertje Joke en zelf wonderwel ontkwam aan hetzelfde lot. Maar hij herinnert zich daar niets van, hij is de twee jaren na dat drama kwijt. Er is nooit veel over gesproken, tot voor kort. Hij vertelt het geëmotioneerd en schudt zijn hoofd in verbazing over de onbegrijpelijkheid van het leven en hoe langzaam de dingen doordringen. Sta ik aan de bron van een journalistiek artikel bij 80 jaar bevrijding van Goirle en

omstreken? Maar aan verhalen geen gebrek, ze komen in overvloed, het Heem geeft een bundel verhalen uit en Goirles Belang zit vol. Dan denk ik aan het Goirles Portret. Albert van Os is niet in Goirle geboren, niet hier getogen; hij heeft er minstens 80 jaar niet gewoond, maar brengt nu zijn oude dag wel in Goirle door. We doen niet aan verblijfsdiscriminatie, of positief: Albert woont aan de Tilburgseweg, in een appartement boven Keurslagerij van Hest, hij mantelzorgt voor iemand in het Verpleeghuis, hij gaat op vrijdagochtend naar de tertulianen, een zoon van zijn tweede vrouw woont in Goirle, hoe Gools wil je het hebben?

Albert is een lange, magere man, brilletje, kaal hoofd, grote oren, een guitige lach, pretogen. Hij is oud, dat mag je van iemand van 86 toch wel zeggen? Maar hij kijkt pienter uit zijn ogen, heeft een levendige geest, doet alles nog zelf. Hij zit vol verhalen die hij in een snel tempo vertelt met een licht hese stem en een licht Schijndels accent. De grote gebeurtenis die momenteel alles overheerst is het overlijden van Liesje de Hosson (geboren in Hilversum op 5-11-1932, overleden in Goirle op 10-07-2024). Als we elkaar eind september 2024 spreken is het nog maar twee maanden geleden. Ze trouwden met elkaar in 1997. Hij moest toen van haar ophouden met werken. Hij was eigen baas, hij had ook gewoon kunnen doorgaan. Maar Liesje zei: wat hebben we dan nog aan elkaar? Over zijn werk komt hij nog te spreken, maar rondkijkend in zijn woonkamer zien we fraaie keramische kattenbeelden van Liesje. Hij wijst me op een geschilderd portret uit haar jongere jaren: een prachtige vrouw, die blijkens een foto ook als oude dame nog gezien mocht worden. Ze hebben vele jaren gewoond in Valkenswaard, De Stille Wille in Oost-West en Middelbeers was een tussenstation voordat zij zich vestigden aan de Tilburgseweg in mei 2022. Ze hadden allebei een euthanasieverklaring voor het geval ze 50 % dement zouden worden. In Valkenswaard was dat geen probleem, maar in Goirle zei de huisarts: nou, dat gaat zo maar niet. Zijn ze hier katholieker, vraagt hij mij. Liesje brak haar heup. Ze wilde geen opname, ze wilde geen Verpleeghuis, ze wilde thuis blijven en sterven. Albert heeft voor haar gezorgd, de opgevoerde pijnbestrijding heeft haar uiteindelijk de goede dood gebracht. Is hij erg bedroefd? Ja, dat is hij. Hij denkt dat de aloude rouwperiode van één jaar en zes dagen een diepe betekenis heeft, maar op een gegeven moment moet je je tranen drogen en moet je verder. "Wat heeft iemand aan mijn tranen"?

Albert wilde geen boer worden zoals zijn vader en grootvader. Het is een verhaal van tegenslagen en telkens terug naar af: twee maal brandde hun boerderij af, de 7 koeien (destijds een "veestapel" van behoorlijke omvang) werden door een vergissing vergiftigd. De nieuwe veestapel van gelijke omvang bracht zieke kalveren ter wereld, de varkens kregen pest, de eieren, ach wat brachten die eieren nou op? Alberts vader had drie maal een bedrijfsongeval, verzekerd waren ze niet. Na lagere school en mulo moesten de handen uit de mouwen. Albert ging bij de CHV in Veghel op kantoor werken; hij bleek goed te zijn met cijfers en statistiek en had een kien oog voor de feitelijke flow van de goederen en wat er genoteerd werd: een inspecteur en controleur in één die goud waard was voor het bedrijf. Hij wist wat ie waard was. Toen hij 200 gulden opslag vroeg en 100 kreeg nam hij ontslag, hij durfde het thuis niet te vertellen. Toen hij op 2 januari niet naar het werk ging kwam de aap uit de mouw en moest hij werk zoeken. Na zijn militaire dienst vond hij werk in Oss bij Organon waar hij drie jaar zou werken. Ook hier bleek hij een waardevolle kracht, hij was een soort computer avant la lettre. Niet verwonderlijk dat hij naar IBM in Amsterdam werd gestuurd om met zijn neus boven op de beginfase van de ICT te zitten. Maar hij ging zich vervelen, dus werd het tijd om iets anders te proberen. Bij Heizoo in Mariaheide ging hij aan de slag als vertegenwoordiger en marktkoopman

in textiel. Vanaf 1972 als eigen baas. Eerst nog op de markt en later meer als opkoper van partijen textiel die hij vervolgens doorverkocht in de Benelux en Duitsland. Vermakelijk is het verhaal van een partij T-shirts 500 stuks. Hij bedacht: als ik die eens laat bedrukken met de namen van de grote favorieten van Ajax: Johan Crujff, Piet Keizer, Sjaak Swart en ze ga verkopen op de Albert Cuyp in Amsterdam? Hij kocht de marktmeester om, kreeg 4 meter verkoopruimte en verkocht alles in een mum van tijd. Even later tikte daar iemand op zijn schouder, bleek het Simon de Wit te zijn (destijds een supermarktketen, opgericht in 1916) die 100.000 T-shirts bestelde met de namen van alle Ajacieden erop. Ajax was hot, zeer hot; op 16 januari 1974 speelde Ajax tegen AC Milan (6 – 0) de finale van de Europese Supercup. Albert claimt dat hij de uitvinder is van namen op textiel; het heeft school gemaakt, kijk maar om je heen. Toen dit een succes werd volgde ook beeltenissen op textiel: Elvis Presley, Olivia Newton-John, Pippi Langkous. Aanvankelijk was de volle winst voor hem, maar al gauw werd die winst afgeroomd; er kwamen processen en boetes vanwege het schenden van het beeldrecht of het plegen van plagiaat. Met de grote biermerken op de shirts ging het wat professioneler. Pieken en dalen, veel verdienen en alles kwijt raken. Toen hij in 1969 trouwde met Jo van Boekel (1941 – 1995) uit Herpen had hij precies 3 gulden en 67 cent op zijn spaarbankboekje. Met haar kreeg hij twee kinderen, Carla en Matthieu. In 1995 overleed zijn vrouw. Ze hebben drie kleinkinderen.

Voorspoed en tegenslag, Albert heeft ermee weten te dealen. De aanhouder wint, hij weet er van mee te praten. Toen hij nog voor de textielboer werkte en door het hele land moest trekken om afzetpunten te verwerven, was hij al 16 keer langs een winkelbedrijf geweest en telkens was het: nee. Toen hij de 17^e keer langsging bij hetzelfde bedrijf was het : ja, en het werd een heel goede klant. Met een directeur van een Boerenleenbank ging hij handelen in dollars en dat bleek profijtelijk. Nadien zette hij een beleggingsclub op, aandelen, opties. Jongens, jongens, wat hebben we een pret gehad. Hij had er gevoel voor, hij hield alle beschikbare gegevens goed bij, en het legde hem geen windeieren. Hij boerde goed, beter dan zijn vader en grootvader. Er wordt wel eens gezegd dat vanuit Noord-Brabant, vanuit een fundamentele boerenslimheid, enorm veel ondernemerschap is opgebloeid is. In Albert van Os zie ik een specimen van deze "soort": hijzelf en zijn kinderen aten bepaald géén turf meer.

Albert van Os op zijn balkon

Na de dood van zijn vrouw volgden een paar lastige en verdrietige jaren, maar in 1997 nam hij de draad weer op: hij trouwde met Maria-Louise de Hosson. Terug ziende op zijn

leven met haar tot juni 2024 zegt hij dat ze al die jaren heel gelukkig zijn geweest. Albert is op een leeftijd gekomen dat hij mijmert over zijn hele leven, het als het ware evalueert en zo langzamerhand zijn filosofie bij elkaar heeft gedacht. Het vroege overlijden van zijn moeder in 1943 moet hem wel hebben getekend, evenals de verdrongen gebeurtenis in 1945 toen zijn broertje om het leven kwam door een landmijn. Maar toch vindt hij dat ie een zorgeloze jeugd heeft gehad. Naar zijn beroepsmatige leven kijkt hij met tevredenheid terug. Maar hij is ook blij dat zijn leven niet enkel werken was. Hij verzamelde sigarenbandjes, luciferplaatjes, postzegels, munten. Hij ging op wintersport, hij hield vakanties in België en Duitsland, Tsjechië, Hongarije, Griekenland, Zuid-Afrika. Hij genoot vele jaren van de natuur vanuit zijn stacaravan in Helden-Panningen. Hij deed aan sport: voetbal, tennis, korfbal. In Boekel leerden ze hem kennen van declamatie optredens en toneelspel; hij was tijdens carnaval de tonprater Bertus Snuffel. Hij herinnert zich met genoegen zijn burens in Mariaheide, de buurtschap De Hintel, Valkenswaard, Oost-, West en Middelbeers. De katholieke kerk heeft hij de rug toegekeerd na de misbruikschandalen. Toen hij zich ging verdiepen in de godsdiensten kreeg hij meer twijfels dan zekerheden. Zijn filosofie is: iedereen heeft gelijk, respecteer wat hij of zij denkt of voelt. Ben tevreden met wat je hebt. Maak geen ruzie, spreek met elkaar, los het samen op, laat het niet doorzien.

Keren we terug naar waar we dit levensverhaal begonnen zijn, bij Joke van Os (21 mei 1940 Wijbosch 26 maart 1945). Je kunt erover lezen op de site van meiijerstad/oorlogsverhalen door Lindy Timmers-van Os, een nicht van Albert (augustus 2024). Hieronder een deel van haar verhaal:

"Het is voorjaar 1945. Het zuiden van Nederland wordt – na intensieve oorlogsjaren – opgebouwd. De bevrijding in het najaar van 1944 is in de omgeving van Schijndel niet zonder slag of stoot verlopen. De verwoesting is groot, maar de veerkracht van de inwoners des te groter. Zo ook bij het gezin van Martinus van Os in Wijbosch. Het gezin heeft veel te verduren gehad. In 1943 hebben ze afscheid moeten nemen van hun jonge moeder Maria. Martinus blijft achter met zes kinderen: Mariet, Harrie, Jeanne, Annie, Albert en Joke. Ten tijde van de bevrijding wordt de boerderij door de Duitsers ingenomen. Het gezin vlucht via Heeswijk en Loosbroek naar uiteindelijk Mariaheide, waar ze tijdelijk in verschillende gezinnen worden ondergebracht. Maar nu, in het voorjaar van 1945, gloort er weer hoop. Middels de wederopbouw wordt Wijbosch langzaam maar zeker weer een bewoonbaar dorp en worden de akkers geploegd. Harrie – oudste broer van Joke - vertelt wat er op de 26^e maart gebeurde. "Je weet wel, waar nu de Karwei in Schijndel staat. Daar lag vroeger onze grond, De Glorie genaamd. Ik was daar samen met ons pap de grond aan het ploegen. In de middag kwamen mijn zussen en broers eten brengen op het veld. Zo ging dat in die tijd. Mijn jongste broertje Joke was er ook bij en we zagen dat hij iets van de grond opraapte, met een enorme knal als gevolg. Ons pap was in alle staten, want het was meteen duidelijk dat de situatie heel ernstig was. Een jeep van de wederopbouw schoot te hulp, maar het mocht niet meer baten. Joke

Graf van Joke

overleed ter plaatse aan de verwondingen van een landmijn. Voor de ogen van mijn vader, broer en zussen. Daags voor Pasen, is Joke in het bijzijn van het gezin en een aalmoezenier begraven op de Rooms Katholieke Begraafplaats in Wijbosch. Het verdriet bij Martinus en de broers en zussen is intens en de herinneringen aan Joke zijn pijnlijk en tegelijkertijd ook dierbaar. Van tastbare herinneringen is geen sprake. 'Het verhaal' rond zijn sterven, een prentje en zijn graf zijn de enige bezittingen. Des te pijnlijker is het om jaren later te ontdekken, dat het grafje van Joke onbedoeld is geruimd. Een herinneringsmonumentje wordt geplaatst om hiermee het leed te verzachten en om 'het verhaal' van Joke levend te houden. Nu, bijna 80 jaar later, leeft Joke nog altijd voort in ons, de familie van Joke. Juist met het doorgeven van zijn verhaal, voelen we nog altijd wat oorlog doet en voelen we de kwetsbaarheid van het leven. Door zijn verhaal te blijven vertellen, houden we hem voor altijd dichtbij."

Zo hebben we in dit portret kennis gemaakt met een nieuwe inwoner van Goirle. Als ik hem bezoek in zijn appartement boven Keurslagerij van Hest aan de Tilburgseweg kijk ik uit op een stukje Goirle dat ik – in de meer dan 50 jaar dat ik hier woon – nooit gezien heb: de achtertuinen van de Tilburgseweg, de achtertuinen achter de huizen van de Marijkestraat. Maar ik "zie" ook wat niet meer te zien is: de lange achtertuin van eertijds Hof van Holland waar het gilde Sint Joris thuis was en waar zij de doel hadden. Albert van Os, een late Goirlenaar die met genoeg zijn nieuwe woonplaats omarmt en wij hem ...

De loterijvereniging De Twaalf Apostelen (1883-heden)

Een van de oudste en merkwaardigste verenigingen van Goirle...

Door: Jan van Eijck

Janus Brock (1927-2022) had zo'n jaar of 10 geleden al eens op zitten te scheppen dat hij lid was van een zeldzame en belangrijke vereniging in Goirle, De Twaalf Apostelen. Al meer dan 100 jaar bestond die groep autochtone Goirlenaren, maar wat ze precies deden bleef mij onduidelijk. Ze zaten lang geleden ook bij Drik Puij in het café in de Kloosterstraat, en tegenwoordig in Hof van Holland, zei Jaoneke. Nu vonden we in de nalatenschap van Janus Brock een mapje over die 12 apostelen met twee belangrijke documenten: een afschrift van de Statuten/ het Reglement uit 1964 en een artikel van Ed Brok in het Goirles Belang uit 1976. En in ons fotoarchief van het Heem vond ik ook nog één foto van die club in 2003. Genoeg materiaal om deze mysterieuze club eens tegen het licht te houden.

Oprichting in 1883

Op 7 januari 1883 besloten 12 echte Goirlenaren een club op te richten met als doel: "het gezamenlijk spelen door de leden in de Nederlandsche Staatsloterij".

Het geluk zoeken hebben mensen altijd al gedaan. Vroeger al met kruis of munt gooien, maar al vanaf de jaren 1600-1700 hebben er stedelijke of landelijke loterijen bestaan. Bijvoorbeeld om geld bij elkaar te krijgen om een kerk te kunnen bouwen of de schade van

10 Leden van De Loterijvereniging De 12 Apostelen in 2003, in Hof van Holland
(fotocollectie De Vyer Heertganghen)

Vlnr: Tiny Bruers, Jan Smits, Cees Willemen, Pieter de Loos, Jos Brock, Jozef van der Schoot, Toon Bruers, NN, Jan Bongers, Janus Brock.

een grote brand op te vangen etc. De Nederlandse Staatsloterij is van 1848 – toen ook de Grondwet van Thorbecke werd aangenomen - als voortzetting van de *Generaliteitsloterij*, die de Nederlandse staat al in 1726 had opgericht in de Ridderzaal van Den Haag. Men vond het nodig om enige controle te krijgen over al die kleine loterijtjes in de Republiek. Vanaf 1848 viel de Staatsloterij dus voortaan onder het Ministerie van Financiën. Waarom die 12 Goirlenaren nu precies in 1883 zijn begonnen met hun club, weten we niet. We weten ook niet precies wie de oprichters allemaal waren, want de vrouw van Harry Legius (1888-1971) – de gemeenteambtenaar en ook wel het orakel van Goirle genoemd; hij was ook lid van De 12 Apostelen – zijn vrouw dus heeft alle oorspronkelijke documenten en stukken opgestookt, om haar huis enigszins op te ruimen na Harry's dood in 1971. We weten wel waar de club van 12 apostelen is opgericht, namelijk in het café van Therus Spapens aan de Kerkstraat in Goirle. Dit café zat in het pand waar later de muziekschool van Goirle is gevestigd geweest, Kerkstraat 22-24 is dat. We weten ook dat in ieder geval de familie Spijkers één van de families was die van vader op zoon lid zijn gebleven tot aan eind 20e eeuw, net als de familie Bruers. De club heette De Twaalf Apostelen omdat er niet meer dan 12 leden mochten zijn; anders houd je niets over van de eventuele prijzen.... Tja, 12 man dus en dan kom je natuurlijk al gauw op het idee om ze 12 apostelen te noemen. Zo is het gegaan zegt de overlevering.

De doelstelling

De doelstelling, zo verwoordden de leden het in 1976 waren zelfs vierledig:

1. Elke maand werden er 2 loten gekocht van de Staatsloterij
2. Een gezamenlijk uitstapje organiseren in de maand mei
3. Elk jaar één teeravond organiseren, met echtgenotes erbij
4. In de maand van je verjaardag moesten de leden een rondje geven.

Het lidmaatschap was voor het leven! Na het overlijden ging het lidmaatschap over op de (oudste) zoon van de overledene. Was die er niet, dan werd een nieuw lid aangenomen volgens de wachtlijst, na een gesloten stemming. Een nieuwe lid moest zich inkopen: hij moest 1/12 van het saldo op de rekening inleggen. Bij uittreden of overlijden gebeurde hetzelfde; 1/12 werd dan uitgekeerd. Eén keer moet er een vrouw een tijd lid zijn geweest, namelijk de vrouw van Jo Appels-Spapens en dochter van de café-eigenaar Therus Spapens. Zij werd – met lichte spot – dan ook Judas genoemd....Het was al heel lang geleden vertelde Cees Brock ik 1976, en hoe lang zij lid was weten we niet.

Vier cafés in Goirle versleten

De club van Twaalf Apostelen heeft 4 cafés versleten. Zij begonnen in 1883 in het café van Therus Spapens in de Kerkstraat. Nadat dat café was opgeheven – ik denk in 1905 toen dat café een bakkerij werd van Wout Spapens - ging de club naar café Den Engel van Drik van Puijenbroek-van Puijenbroek (1853-1936) aan de Kloosterstraat. Drik was de penningmeester van de Twaalf Apostelen, dat was hij overigens van zo ongeveer alle clubs die bij hem “thuis” waren, zoals bijvoorbeeld ook de postduiven -vereniging De Gevleugelde Luchtstormers (1920). Rond 1935 is de club van de 12 Apostelen naar Hof van Holland gegaan, en daar hebben ze wel ongeveer 80 jaar gezeten, tot Hof van Holland stopte in 2020. En nu zitten ze in *café 't Hoekske* aan het Oranjeplein.

Artikel van Ed Brok.

Ook Ed Brok (1941-2015), de journalist van Goirles Belang, heeft zich ooit afgevraagd hoe het wel en wee van De Twaalf Apostelen was verlopen. Ed kwam in 1976 de volgende 12 leden tegen: Cees Brock, Christ Spijkers (60 jr), Piet Kloks (50 jr), Jan Smits (47 jr), Jan Spijkers (57 jr), Lenard Brock (75 jr), Frans van den Hout (73 jr), Tinus van Gool (64 jr), Jan de Brouwer (44 jr), Toon Bruers (77 jr), Jan van Dijk (75 jr), en Helmus Bruers (72 jr). Die laatste was ook voorzitter in 1976. De club vergaderde elke 2^e maandag van de maand om 20:00 uur. Dat duurde hooguit een kwartier. Dan werden de 2 loten besteld en nog iets besproken als het nodig was. Daarna ging men hoogjassen of biljarten.

In de hele periode van 1883 tot 1976 had de club nooit duizend gulden of meer gewonnen.... Als er minder was gewonnen, dan werd het meestal gedeeld door twaalf uitgekeerd. Cashen, daar ging het tenslotte toch om! Nou ja.... volgens de statuten dan. Want de gezelligheid van de club van 12 was toch eigenlijk wel de boventoon, dat kwam uit zijn interview wel boven water: met elkaar plezier maken en elkaar helpen waar nodig was, dat was toch eigenlijk wel de kern van hun bestaan.

We hebben ook nog een foto gevonden in ons heemarchief van De Twaalf Apostelen in het clubhuis het Hof van Holland in 2003. Daar staan ook een paar Brock'en en Bruers'en op, maar de club was toen aangevuld met Goirlese familienamen zoals Smits, Willemen, Bongers en Pieter de Loos (1961-2012) van de Bakertand stond er ook bij!

De 12 Apostelen bestaan nog steeds

Hoe het nu in 2024 staat met de club heb ik ook uitgezocht. Ik ging daartoe op bezoek bij Kees van Dijk (1940) aan de Aert Swaensstraat in Goirle. Kees (84 jaar) vertelde dat de club zeker nog steeds bestaat, alhoewel ze nu nog met een man of acht zijn. Het is namelijk moeilijk om geschikte opvolgers te krijgen. De jeugd heeft het er niet meer zo op, zegt Kees. Zijn eigen zoon gaat hem bijvoorbeeld ook zeker niet opvolgen heeft hij al gezegd. Maar ze bestaan nog steeds dus en komen nog altijd op de tweede maandag van de maand bij elkaar, nu bij 't Hoekske aan het Oranjeplein. “Als ik twee afspraken tegelijk-

tijd heb, kies ik toch altijd voor De 12 Apostelen", zegt Kees met een grote glimlach. Wij zijn trouwe leden, voelen ons verbonden aan elkaar en we hebben veel plezier. Ze hebben overigens nooit meer dan duizend gulden of euro's gewonnen, al die 140 jaar (één keer f 1000,- in 1981)! Maar ik zie ook telkens als de naam 12 Apostelen valt, een brede glimlach op Kees zijn gezicht. Kees is lid geworden als oudste zoon van Jan van Dijk van de Dorpsstraat (die ook al lid was in 1976, schreef Ed Brok). En Jan was waarschijnlijk de eerste Van Dijk. Hij werd lid toen er een vacature was, en hij als lid van Gilde Sint Joris werd gepolst om als lid toe te treden. Zo moet het gegaan zijn, zegt Kees. Tiny Bruers, zoon van Piet Bruers is er wel ingekomen als vader-zoon opvolger. Wil Cornelissen van de Dorpsstraat is ook lid tegenwoordig. De laatste voorzitter van de 12 Apostelen was Cees van Rooij (1950-2023), de sympathieke grafdelver van Goirle, die is overleden in 2023. Nu is Frans Schoormans de in-officiële voorzitter van de club, die een en ander regelt.

In ieder geval goed om te weten dat een van de oudste verenigingen van Goirle nog steeds bestaat: de Loterijvereniging De 12 Apostelen uit 1883! Dat het hen goed mag gaan en dat ze een beetje meer geluk mogen hebben, dat gunnen wij hen!

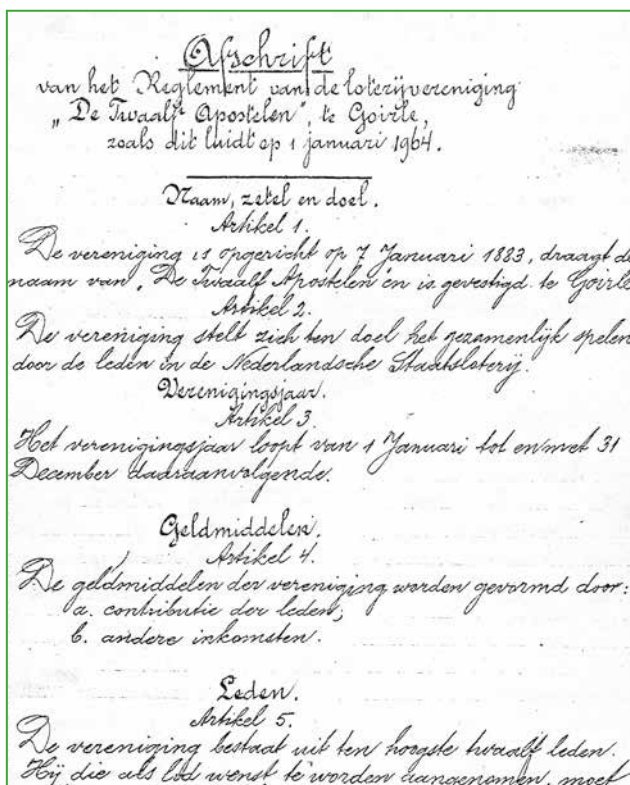
Bronnen

Afschrift van het Reglement van de loterijvereniging "De Twaalf Apostelen" te Goirle zoals dit luidt op 1 januari 1964; Collectie Janus Brock, Heemarchief Goirle

Ed Brok, *In 1883 kwamen "De 12 Apostelen" naar Goirle*, in **Goirles Belang 1976**

Dorpscafé-winkel Kerkstraat 22 (24), in **Monumenten van Goirle en Riel**, Stichting. Steengoed, Goirle 2012

Jan van Eijck, **Interview** met Kees van Dijk op donderdag 29 november 2024

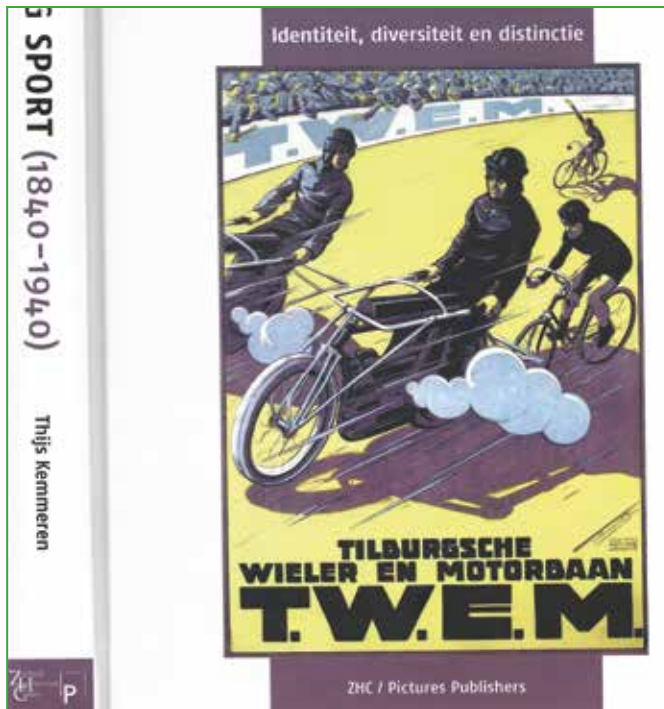
Afschrift van het Reglement van de Loterijvereniging De 12 Apostelen (detail)

Thijs Kemmeren promoveerde op de historie van de sport in Tilburg

Over een fascinerende groei van de sport in 100 jaar

Door: Jan van Eijck

Ons aller lid Thijs Kemmeren promoveerde tot doctor in de (historische) letteren aan Tilburg University op vrijdag 18 oktober 2024. De aula van de universiteit in Tilburg -West zat zo goed als vol. Ook vele Goirlenaren waren gekomen naar de verdediging van zijn proefschrift **Tilburg Sport (1840-1940), Identiteit, diversiteit en distinctie**. En Thijs deed dat met verve! Het was "*Hora est*" voor we het in de gaten hadden.... Zijn zoon en dochter waren de paranimfen.

Wij heemkundigen uit Goirle hebben het nog meegemaakt dat Thijs in de jaren tachtig – na zijn opleiding aan de KALO

in Tilburg – zijn doctoraal Geschiedenis aan de Rijksuniversiteit in Utrecht haalde. En wij kennen de drift en het doorzettingsvermogen van Thijs om hogerop te gaan, zelfs te promoveren. En dat is gelukt, fenomenaal ook zoals hij zich verdedigde bij zijn promotie!

Thijs koos niet zo'n gangbaar onderwerp in de academische wereld, met zijn keuze voor de ontwikkeling van de sport in Tilburg van 1840-1940. Zijn promotor Arnoud-Jan Bijsterveld, hoogleraar Brabantse geschiedenis aan de Universiteit van Tilburg, had zich in de begeleiding dan ook laten ondersteunen door een academische kenner van deze materie, professor Pascal Delheye van de Rijksuni-

Helemaal links Thijs in de sneeuw in Krasnogorsk

Een groep Goirlenaren waaronder ikzelf en Thijs Kemmeren (witte jack rechts) in februari 1991 op de trappen van Lomonosov, de Universiteit van Moskou! Wij hebben er beiden op gezeten, maar alleen op de stoelen.... [coll. Krasnogorsk, Jan van Eijck]

versiteit Gent (B). Om het proefschrift / deze studie hanteerbaar te maken koos Thijs voor zes deelstudies van sporten die herkenbaar zijn in de geschiedenis van de sport in Tilburg: handboogschieten, wielrennen, voetbal, gymnastiek, korfbal en hockey. Deze sporten zijn gekozen vanwege de diversiteit zowel voor mannen als vrouwen in de sport, voor de verschillende klassen (voor de elite en voor het gewone volk) en de beschikbaarheid van voldoende onderzoeksbronnen. Want er zijn veel sportclubs zonder een fatsoenlijk archief...!

Het is boeiend om vooral de sterke groei van sportclubs te zien tussen 1840 en 1940, En het is boeiend om dat te zien in Tilburg en directe omgeving. Want ook Goirle komt aan zet als het gaat over het wielrennen, zoals bij de TWEM aan de Tilburgseweg in de jaren 1920.

Het is dan ook voor de Goirlenaren een interessant onderwerp. Wij bevelen u het boek zeker aan!

U kunt het boek zelf kopen, maar het boek is ook in onze bibliotheek te vinden. Leen het gerust eens!

Kerstwens

*Foto uit 2020, met 9 van de 17 prachtige Driekoningen die we toen nog hadden in Goirle!
[coll. Jan van Eijck]*

Verschijnen van dit periodiek werd mede mogelijk door de financiële bijdrage van:

VAKGARAGE Jac de Brouwer

TOTAL

Garage Jac. de Brouwer,
Hoge Wal 1,
5053 LG Goirle
tel. 013-543 09 35

MOZES
E E T K A F F E E

Mozes Eetcafé, Goirle
De Hovel 45, 5051 NR Goirle
tel. 013-534 11 00
www.mozesgoirle.nl
info@mozegoirle.nl

Adviesbureau
Fons Smits
Bemiddeling bij
al uw drukwerken

Adviesbureau Fons Smits
Keper 55, 5051 WW Goirle
www.adviesbureausmits.nl
tel. 06-53467415

Bike Totaal Paul van Korven
Tilburgseweg 68
50512 AJ Goirle
info@paulvankorvenfietsen.nl
www.paulvankorvenfietsen.nl

Remy
TUINCENTRUM

Tuincentrum Remy
Beeksedijk 22
5051 PS Goirle
tel. 013-5346298
www.tuincentrumremy.nl

GEBR. STOKKERMANS
SLOOP-GRONDWERK
GOIRLE

Gebr. Stokkermans, Goirle
sloop • grond • infra • groen • asbest •
boren en zagen met diamant • transport
Tijvoortsebaan 7, 5051 HJ Goirle
tel. 013-534 25 11

APPELS
DE MAKELAAR MET PIT

Appels Makelaardij
Tilburgseweg 88, 5051 AJ Goirle
tel. 013-534 91 15
www.appels.nl
makelaardij@appels.nl

Handelsonderneming J.B.G.L. Mutsaers,
lederwaren en reisartikelen
Tilburgseweg 154 C, 5051 AL Goirle
tel. 013-536 63 06 / 013-542 19 81

